

WANDELEN MET DE MASAI

In de Loita Hills in het zuidwesten van Kenia verandert de traditionele levenswijze van de Masai langzaam, maar wordt er nog altijd veel waarde gehecht aan het leven in en met de wilde natuur. Beleef het landschap op een wandelexpeditie met de Masai.

TEKST EN FOTOGRAFIE [KARIN ANEMA](#) [@KARINANEMA](#)

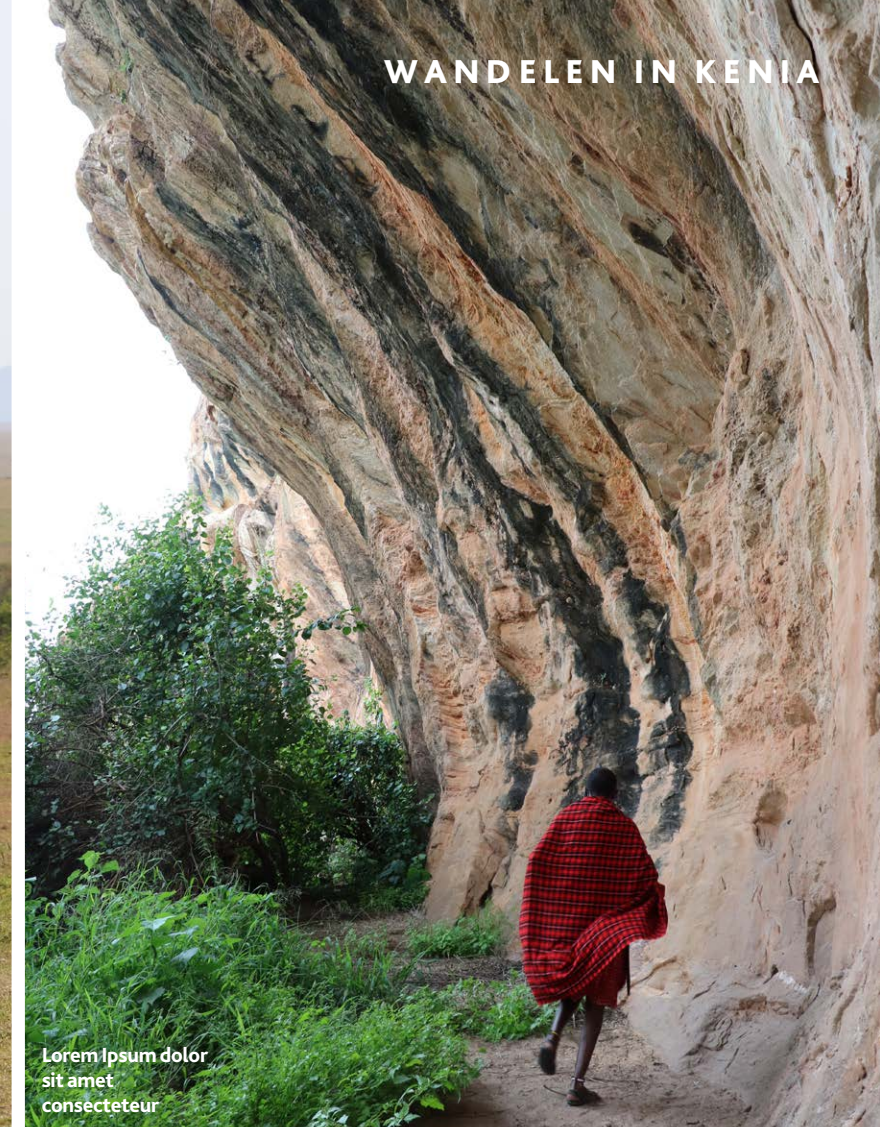
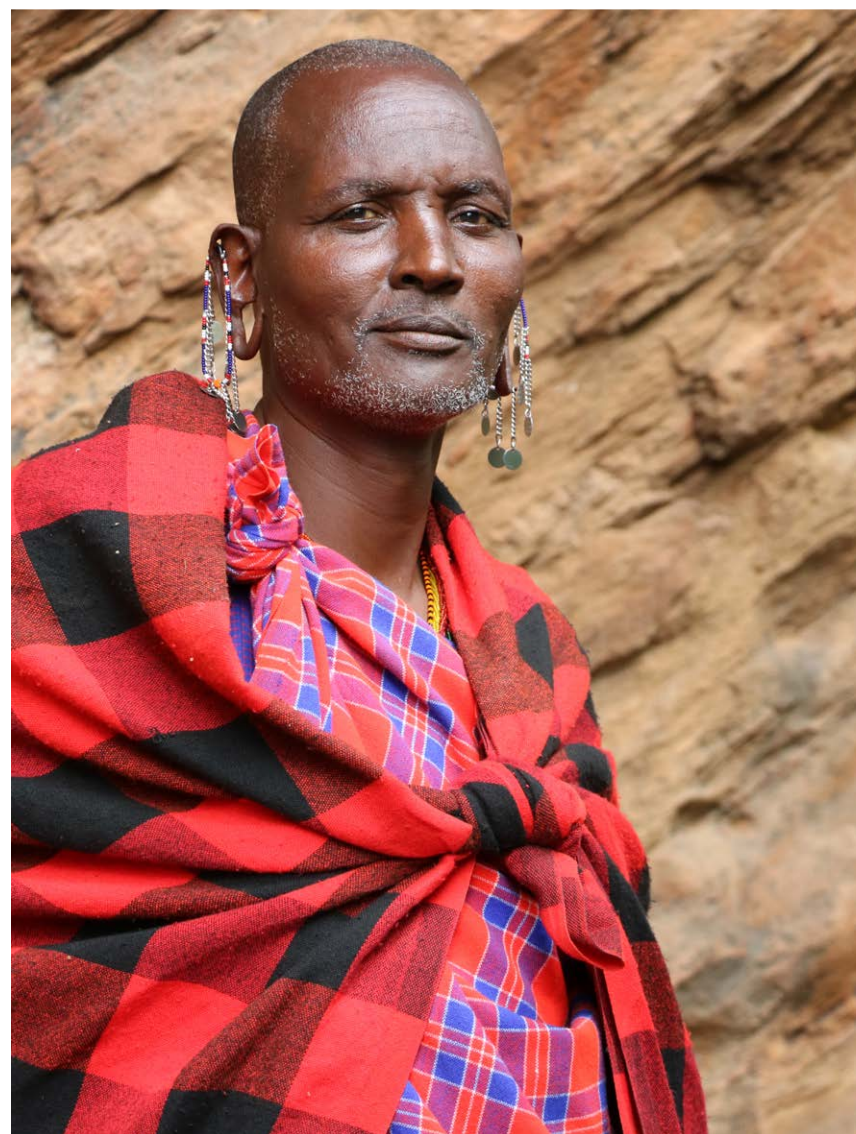
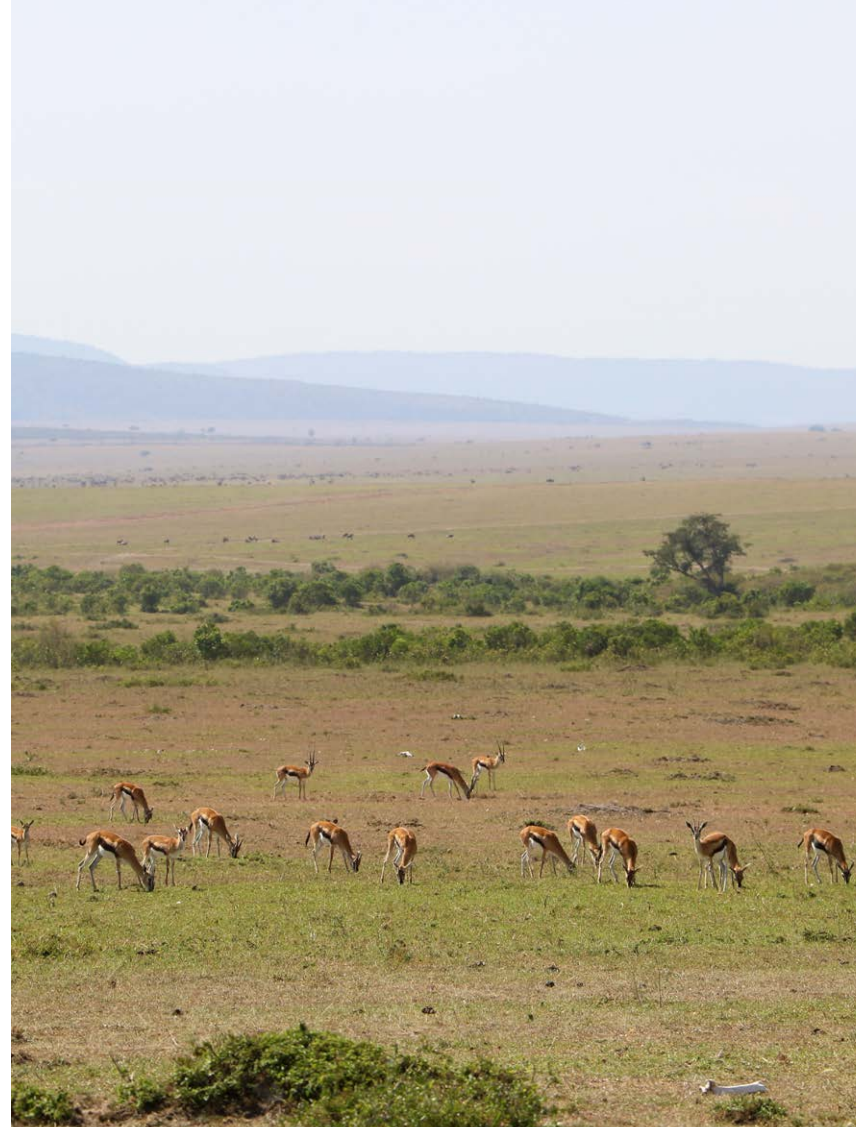

BOVEN VANAF LINKS
Lorem Ipsum dolor sit amet
consectetur

‘HET DUURT NIET LANG VOORDAT WE DIEREN SPOTTEN’

we de bush, waar enkele geërodeerde roodbruine ravijnen de enige onderbreking zijn in al het groen. In de schaduwen van de bush is het wild. Sankale kapt takken weg om een pad te banen. Zijn ogen missen zelden iets. Geregeld wijst hij sporen aan: pootafdrukken van een koedoe (een antilopesoort), van een buffel, en de poep van hyena’s die wit ziet van de beenderen van de dieren die ze verschalken. De contrasten zijn groot, van onschuldige minikeuteltjes van de dikdiks – een kleine antilopesoort met het gewicht van een pasgeboren baby – tot de enorme kluiten poep van olifanten. De Masai lezen niet alleen sporen van pootafdrukken, maar ook van platgeslagen hoog gras en afgebroken takken.

Het duurt niet lang voordat we de dieren zelf spotten, impala’s en giraffes. Er zijn twee rangers mee om ons tegen wilde dieren te beschermen: Johnson en Mary. Beiden zijn Masai, hebben een geweer, lopen in uniform en Mary zelfs op lakschoenen. Johnson is geboren in een *manyatta*, een traditionele nomadische Masai-nederzetting, maar woont sinds zijn schooltijd in de stad. Tegenwoordig bezoekt hij de *manyatta* van zijn familie alleen nog voor ceremonies. De familie van Mary is al generaties geleden in de stad komen wonen. Prachtig is het contrast tussen deze twee stedelingen en de Masai uit de Loita Hills die de bushexpeditie leiden. De twee rangers spelen met hun mobiel, hebben minder conditie en zijn zwaarder. Toch vinden ze zich nog echt Masai. Want er zijn er Masai, zeggen ze, die veel meer veranderen, die zich bijvoorbeeld bij een van de vele kerken aansluiten, zoals de zevende-dags adventisten of de pinksterkerk. ‘Er zijn Masai die een huwelijk door een predikant laten doen,’ zegt Johnson. Waaraan Mary toevoegt dat jongens die naar school gaan gewoon westers bier drinken in plaats van honingbier tijdens ceremonies. →

Lorem Ipsum dolor
sit amet
consectetur

Vier dagen lang lopen we door de bush, die één grote apotheek blijkt te zijn. Om de haverklap staan de Masai stil om met hun machete een wortel uit te wrikken, boomschors te schillen of takjes te plukken. ‘De schors van deze giftige boom koken we in tot een zwarte smurrie,’ zegt Olomuna. ‘Daarna mengen we het met een andere boomwortel. Dat goedje gebruiken we voor onze pijlpunten,’ zegt hij, wijzend op zijn koker met pijlen die hij bij zich draagt. Maar gif kan tegelijkertijd een medicijn zijn; het melksap van een andere giftige boom werkt als tegengif bij een slangenbeet. Alle denkbare kwalen en pijnen komen in de bush voorbij. Ziek kunnen we hier niet meer worden, lijkt me.

Dorpen met winkels, moestuinen en akkers zijn hier in geen velden of wegen te bekennen. De natuur is onze voorraadkast. De Masai duiken met hun hoofd de struiken in, zoals een giraffe, om met hun lippen bessen te rissen. Nadat we een keur aan bes-soorten heb geproefd, is het wel duidelijk dat de Masai een voorkeur hebben voor bitter en zuur. In de meest onverwachte dingen bespeuren ze voedsel. Sankale wijst met zijn blote voet, gestoken in een autoband-sandaal, een fragiel bloempje aan, pakt zijn machete

en graaft de wortel van de bloem uit, die verrassend sappig blijkt te zijn. Bij weer een andere boom tovert hij een soort zilvertjes uit de grond. Tandeborstels hadden we thuis kunnen laten, want die kappen we van de tandenborstelboom. Met zijn machete snijdt Sankale de ene kant tot tandenstoker en de andere kant kauwt hij tot een zacht borsteltje.

Langzaam wennen we aan het ritme van de Masai en aan de rust; we zijn nog geen andere reizigers tegengekomen. Soms passeert hoog in de lucht een klein vliegtuigje dat passagiers van Nairobi naar de Masai Mara brengt. Wel komen we enkele Masai tegen. ‘*Supa!*’ horen we, hallo. Of ‘*Eeeuw. Supa Olen*’, heel erg gegroet. Op onze expeditie blijven de Masai slechts even praten, maar in hun alledaagse leven wisselen ze uitvoerig informatie uit. Dan zitten ze op hun hurken of staan met een voet in een knieholte als een reiger tegenover elkaar. ‘Waar kom je vandaan? Hoe is de situatie daar? Nog en? Ook nog cheeta’s en luipaarden gezien?’ ‘*Ee (ay)* Ja, maar alleen verse sporen.’ Nieuws reist snel bij de Masai.

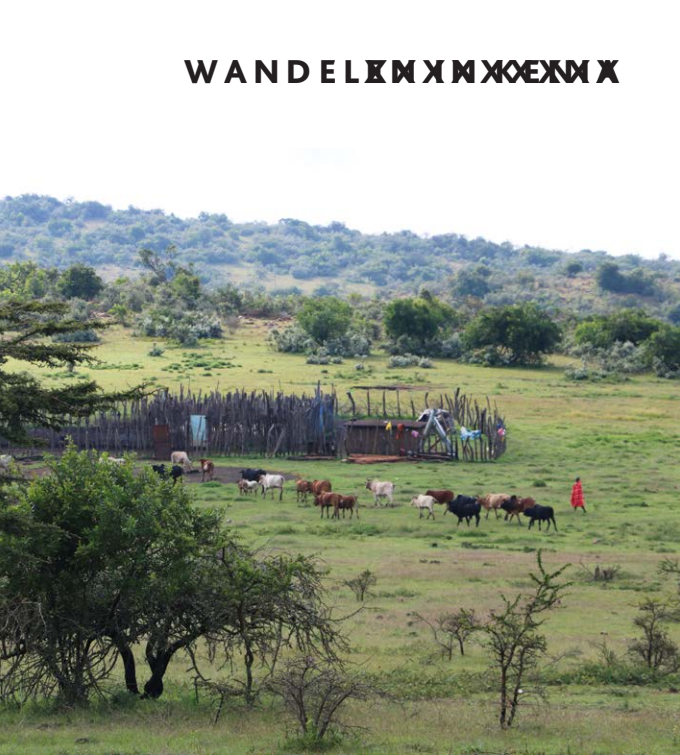
‘IK LEERDE DE BOMEN OP DE SAVANNE TE HERKENNEN EN DE CONTOUREN VAN DE HEUVELS’

We komen langs een grot van de krijgers. Welke Masai je ook vraagt, zijn ogen gaan glanzen als hij het over zijn jaren als krijger heeft. Over hoe ze als krijger boven de wet staan en ultieme vrijheid genieten. Tot het moment komt om volwassen taken op zich te nemen. Dat wordt gevierd met een belangrijke ceremonie. Vrouwen bouwen er een aparte manyatta voor, een heel dorp, want de groepen variëren tussen de honderd en vierduizend jongens. Ze slachten een hagelwitte en een diepzwarte koe, want zwart en wit zijn heilig. Zeven dagen lang is het feest en wordt er bloed vermengd met melk en honingbier gedronken. ‘Totdat je kan zeggen: nu ben ik vol,’ vertelt Nkurumwa. Na een tweede feestweek ontruimen ze het dorp en branden het af. Het leven van de Masai zit vol met ceremonies om de ene levensfase achter zich te laten en de volgende in te gaan.

Op een middag volgt een kind ons. Hij komt naar Sankale toe, die zijn hand op zijn gebogen hoofd legt, een teken van respect en zegening. Respect is een belangrijke waarde bij de Masai, net als luisteren. Het kind komt van een schoolje verderop en is op weg naar zijn moeder om schoolgeld te halen. Eerder zei Sankale tegen me: ‘Masai houden van hun kinderen

en niet zozeer van hun vrouwen. Want vrouwen zijn door anderen voor je uitgezocht. Een goede vrouw moet uit een goede familie komen, waarvan de familieleden een vera ntwoordelijk, vriendelijk en sociaal karakter hebben.’ Terwijl het kind met ons meeloopt, vertelt Nkurumwa over zijn eigen jeugd. ‘Mijn vader heeft me het land laten zien. Ik leerde de bomen op de savanne te herkennen en de contouren van de heuvels. Toch ben ik toen ik 12 jaar was een keer verdwaald. Samen met mijn vader en een oudere broer waren we de kudde aan het hoeden, toen we een struik spotten waarvan we de wortels konden uitgraven om te eten. Toen de koeien verder gingen, renden we achter ze aan. Ineens bedacht ik dat ik mijn speer was vergeten. Ik rende terug, maar kon de plek niet meer vinden. Het werd donker. Van alle kanten hoorde ik hyena’s huilen. In paniek wierp ik mijn shuka af en zwaaide ermee om dieren af te schrikken. Al zwaaiend rende ik door, de hele nacht lang totdat de zon eindelijk opkwam. Mijn vader en de gemeenschap waren mij natuurlijk allang aan het zoeken: ‘Nkurumwa! Nkurumwa!’ Gelukkig zag iemand van een andere clan me uiteindelijk rennen en bracht hij me weer terug naar mijn vader.’ ➔

BOVEN VANAF LINKS
Lorem Ipsum dolor sit amet
consectetur

‘MANNEN HEBBEN IN EEN MANYATTA NIETS TE DOEN’

Al pratend komen we aan bij de manyatta van het kind, omheind door takkenbossen met doornen om wilde dieren te weren. Op de weide staan koeien te grazen. Aan de verschillende gekartelde oormerken en brandmerken op de flanken te zien, behoort de kudde tot verschillende families. Binnen de omheining is de kraal met geiten, die ’s ochtends vroeg los worden gelaten onder de hoede van een kind. ‘Mannen hebben in een manyatta niets te doen,’ zegt Sankale. ‘Het is het werkterrein van de vrouwen.’ Naeku, een van de vrouwen uit het dorp, nodig ons uit in haar huisje, een droge, grijze modderhut met een plat dak. Als ik de lemen hut binnenga, word ik verblind door tranen van de dichte rook. Rechts van de deur is een kleine ruimte met pasgeboren geitjes, een meter verderop is de ruimte waar Naeku met haar drie kinderen kookt, woont en slaapt. Door een minuscule spleet valt enig licht. Heel langzaam ontwaar ik op de grond een open vuur met een ketel er op. Naeku zit op de rand van het bed, en ik blijf ook op de rand van een bed te zitten, niet meer dan een lemen verhoging. Naeku vertelt dat de koeien waarmee haar man en oudste zoon rondtrekken niet zo gezond zijn. ‘Het is het eind van de migratie, het gras in Tanzania is bijna op. Ze moeten snel hierheen komen, want hier is volop gras.’ Ineens flikkert het blauwe licht van Sankale’s smartphone op. Wat doet hij hier met zijn smartphone? Er is niet eens bereik... Weer buiten zie ik op het dak een zonnecel waarmee het mobieltje van Naeku wordt opgeladen. Zojuist heeft Sankale via Mpesa, een betaalsysteem zonder internet, een bedrag aan Naeku overgemaakt omdat wij die nacht op haar grond ons kampement mogen opslaan. We zijn blij dat we vannacht in het dorp mogen schuilen, want als we weer buiten verschijnen is het weer omgeslagen. Er raast een hard wind door de manyatta en het regent pijpenstelen. Als de bui is overgetrokken, leggen de Masai hun natte shuka’s op de stekels van een acacia te drogen. Het zijn net rode vlinders in het grijsgroene landschap. Onder de dichte kroon van een acaciaboom maakt kok Salas een vuur. De anderen snoeien takken van kamferbomen en roosteren die in de vlammen. De hete stokken

buigen ze vervolgens recht, waarna ze de schors er af pellen. Ze zijn klaar voor de ceremonie die vanavond gehouden zal worden. Die avond staan we met zijn allen om een hoog opblaaierend en rokend vuur. Een kalebas met honingbier gaat rond, terwijl de Masai zingen en dansen. Ze geven strofes als een estafettestokje aan elkaar door, stoten diepe grommen uit en zwiepen met hun borstkast heen en weer. Een Masai kan niet individueel gelukkig zijn, had Sankale eerder gezegd. Alleen samen met anderen. Er wordt een ceremonie gehouden waarin de voorouders worden aangeroepen en daarna een ceremonie om ons Masai-namen te geven. Een al net zo impulsief proces als wanneer de Masai hun eigen kinderen een naam geven. Het kind krijgt de naam die iemand als eerste roept en heeft betrekking op een gebeurtenis of periode. Zoals “geboren tijdens de regen” of “geboren in het begin van de migratie”. Naeku betekent “geboren in de vroege morgen”. Vrolijk roepen de Masai rond het vuur onze nieuwe namen, die ze de komende dagen zullen blijven gebruiken: *Nasiekú* (de snelle)! ‘*Eeuw!*’ antwoord ik als instemming. Die nacht gaan de meeste Masai niet in een tentje slapen, maar kruipen ze gehuld in hun shuka met blote voeten in hun sandalen bij het vuur. Oloboni, die wel in een tent slaapt, zegt ‘s morgensvroeg bibberend: ‘Een tent is zó koud!’ Masai geloven in henzelf en in hun cultuur. Nooit willen ze afhankelijk van anderen of spullen zijn. Nooit zoals westerlingen. ‘Toch zien we jullie niet als toeristen,’ zegt Sankale. ‘Toeristen gaan in een jeep naar de Masai Mara. Jullie zijn gasten. De Masai die we tegenkomen, vragen of jullie bij Olomuna slapen of bij mij. Ze vragen waar we naartoe gaan en geven goede slaapplekken aan als de dagmars te lang wordt.’ Die nacht hoor ik de Masai zachtjes met elkaar praten. Om de beurt zorgen ze dat het vuur blijft branden. Ook als ze door de bush lopen, praten de Masai. ‘Dan wissel je energie uit,’ zegt Sankale. ‘Wie →

zwijgend loopt, is blijkbaar moe.’ Op lange wandeltocht vermaken ze zich niet alleen door te praten, maar ook door met pijl en boog te schieten, kiezelsteentjes als een katapult tussen hun vingers weg te schieten en door “knuppels” (een soort reuzenkomkommers) naar elkaar toe te gooien en ervoor weg te duiken. Energie, zeggen ze, krijgen we ook van de bodem, de lucht en de natuur. En die vind je niet in steden. Sankale: ‘Als je op asfalt tussen gebouwen loopt, geven die geen energie terug. De grond en de bomen wel.’

Ik kijk er al dagen naar uit: vanavond gaan de Masai een geit slachten en bloed drinken. Van oudsher leven de Masai op melk, bloed en vlees (van koe, geit of schaap, nooit van wilde dieren). Bij een koe doen ze een koord om de hals, steken een pijl in de halsslagader, vullen een kalebas, maken het koord los en stoppen wat koeienpoep op de wond om het bloeden te stoppen.

Wij hebben vanavond een geit. Oloboni heeft de geit aan zijn rode shuka aan een boom gebonden en Sankale is takken aan het kappen van een boom die koud blijft – minstens vijf graden kouder dan de lucht. Die takken gebruiken ze om overledenen te dragen of, zoals nu, om een geit te slachten. Oloboni en Koila drukken de geit tegen de grond, terwijl Koila zijn handen stevig om de snuit houdt en hem langzaam verstikt. Ondertussen kijkt medicijnman Olomuna de geit in de dovende ogen onder het prevelen van een gebed. Hij vertelt over hoe nuttig de

geit is, en van vriend voedsel wordt en dat de geit later zal reïncarneren in een mens.

Zorgvuldig controleren de Masai of de geit dood is. Dan snijdt Oloboni de huid bij de hals open. Om de beurt buigen we ons om het bloed te proeven. Het proeft romig en boterzacht. ‘Samen bloed drinken betekent verbondenheid,’ zegt Sankale. ‘Bij de Masai ben je onderdeel van een groter geheel.’ Die avond eten we alles van de geit op. De niertjes en lever rauw, de poten en al het andere vlees, inclusief de ingewanden, spant Oloboni als vliegers op stokken om die bij het vuur te roosteren.

De volgende morgen drinken de Masai niet zoals gewoonlijk thee met melk, maar hebben ze zich op de rotsen verschanst om de laatste wervels en botten af te kluiven. Ze breken een naald van een acaciaboom af om het vlees tussen hun tanden te verwijderen. Het klapstuk is de bouillon, getrokken van de kop en de hoeven. Kok Salas hangt die in een acaciaboom – zelfs voor een hyena valt er niets meer van af te halen – en deelt de bouillon uit. Het is lang geleden dat ik zo’n vette, sterke bouillon gedronken heb.

Langzaamaan is mij duidelijk geworden waarom rood en blauw de heilige kleuren van de Masai zijn. Of het nu in de bush is of op de savanne, altijd zie je ergens een rode figuur opduiken. Rood is de kleur van bloed en blauw van de lucht. ‘Het zijn de twee dingen die de natuur aan iedereen in de wereld geeft,’ zegt Sankale. ‘Bloed en zuurstof. Die zijn voor iedereen hetzelfde.’ ^{LP}

KARIN ANEMA xxxxxxxx
xxxxxxxxxxxx xxxxxxxxxxxx.

BOVEN VANAF LINKS
Lorem Ipsum dolor sit amet
consectetur

MAKE IT HAPPEN

Kenia

Reistips

i HOE ER TE KOMEN
Vanaf Amsterdam vlieg je met KLM of Kenya Airways rechtstreeks naar Nairobi (vanaf €467; klm.nl). Ook vanuit België is dit de beste optie. Vanaf Nairobi is het drie uur rijden naar de Loita Hills.

VISUM
Nederlanders en Belgen hebben een visum nodig voor Kenia. Vraag deze ruim voor je reis aan via evisa.go.ke (€44) en zorg ervoor dat je paspoort nog minimaal 6 maanden geldig is na je reis.

REISORGANISATIE
Touroperator African Touch organiseert bijzondere rondreizen in Oost-Afrika, waaronder een wandel-expeditie met Masai in de Loita Hills. Je trekt vanuit het Maji Mojo Basecamp een aantal dagen rond door de Afrikaanse wildernis en kampeert in de bush. De Masai leren je bushcraft-vaardigheden zoals het volgen van sporen en het bouwen van vuur (vanaf €1.100; african-touch.nl).

MEER INFORMATIE
Lees de reisgids *Kenya* van Lonely Planet (Eng.; shop. lonelyplanet.com; €21,50) en kijk op magicalkenya.com

